

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра екологічного права і контролю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

« 15 » 09 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теорія і практика заповідної справи

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 101 Екологія

Освітньо-професійна програма: «Екологія та охорона навколишнього середовища»

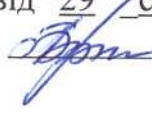
ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика заповідної справи». Одеса: ОНУ, 2024. 15 с.

Розробник: Бургаз Олексій, кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри екологічного права і контролю.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екологічного права і контролю

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р..

Завідувач кафедри Олексій БУРГАЗ

Погоджено із гарантом ОПІ «Екологія та охорона навколишнього середовища» Тамерлан САФРАНОВ

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

Факультету гідрометеорології і екології

Протокол № 1 від «13» вересня 2024 р.

Голова НМК Ангеліна ЧУГАЙ

Переглянуто на засіданні кафедри екологічного права і контролю

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

Переглянуто на засіданні кафедри екологічного права і контролю

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів - 3/3 годин - 90/90 змістових модулів – 2/2	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 101 Екологія Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	Нормативна дисципліна	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		28 год.	8 год.
		Практичні	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		48 год.	78 год.
		Форма підсумкового контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з практичними проблемами охорони та відтворення природних екосистем шляхом створення та розширення природно-заповідного фонду, державною політикою в галузі розвитку заповідної справи та основними напрямками цього розвитку, класифікацією природоохоронних територій на Україні, основними принципами збереження біологічного різноманіття та збереження генофонду та ценофонду, правовими основами організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, розбудови екологічної мережі тощо.

Завдання: оволодіння студентами базовими знаннями та вміннями щодо:

- правових, наукових та екологічних засад функціонування природно-заповідного фонду;
- методів організації та ведення наукових досліджень у заповідниках, національних парках та інших об'єктах ПЗФ;
- механізмів управління, моніторингу та рекреаційного використання природоохоронних територій;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування фахових **компетентностей**, що зазначені у ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища»:

- *Загальні*

K06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- *Фахові (за стандартом)*

K15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

K18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Результати навчання:

R061. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

R151. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

R181. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні напрямки державної політики в галузі розвитку заповідної справи;
- класифікацію природно-заповідного фонду і особливості окремих категорій ПЗФ;
- порядок створення та оголошення об'єктів ПЗФ;
- принципи управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду;
- відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

вміти:

- Здійснювати аналіз стану природних ресурсів.
- Застосовувати на практиці вимоги екологічних законів та міжнародних угод.
- Вміти застосовувати на практиці теоретичні основи екологічного управління.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Теорія заповідної справи».

Тема 1. Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками.

Категорії та типи об'єктів ПЗФ.

Тема 2. Режим територій та об'єктів ПЗФ.

Мета створення, статус, завдання, структура територій, вимоги щодо охорони природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, штучно створених територій ПЗФ.

Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ.

Підготовка та подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ. Порядок утвердження клопотань для об'єктів загальнодержавного та місцевого значення Охоронне зобов'язання як юридична основа функціонування об'єктів ПЗФ. Резервування територій. Державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ.

Змістовий модуль 2. «Практичні аспекти заповідної справи».

Тема 4. Практика відтворення природних екосистем

Сучасна мережа природно-заповідного фонду в Україні. Проблеми відтворення природних екосистем. Основні засади і перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні.

Тема 5. Практика збереження біорізноманіття.

Сучасні концепції збереження біорозмаїття. Водно-болотні угіддя, їх роль у збереженні біорозмаїття. Порядок надання статусу водно-болотних угідь, підготовка обґрунтовуючих документів. Створення екологічних коридорів, як основи для збереження біорозмаїття, особливості мережі заповідання для різних фізико-географічних умов.

Тема 6. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ.

Основні природно-ландшафтні комплекси України. Засади збереження рослинного і тваринного світу. Особливості спеціального використання об'єктів тваринного і рослинного світу на територіях ПЗФ та занесених до Червоної книги України.

Тема 7. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи

Участь України в конвенціях по охороні довкілля. Роль міжнародних та вітчизняних громадських організацій у розвитку заповідної справи в Україні. Проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Очна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
Змістовий модуль 1 Теорія заповідної справи								
Тема 1. Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками	12	3	2	7	13,5	1	0,5	12
Тема 2. Режим територій та об'єктів ПЗФ	8	5	-	3	8	2	-	6
Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ	19	5	4	10	18,5	1	1,5	16
Разом за змістовним модулем 1	39	13	6	20	40	4	2	34
Змістовий модуль 2 Практичні аспекти заповідної справи								
Тема 4. Практика відтворення природних екосистем	7	4	4	11	16	1	1	14
Тема 5. Практика збереження біорізноманіття	7	4	2	7	13,5	1	0,5	12
Тема 6. Природні комплекси	7	4	-	3	6	1	-	5

України, їх представленість в ПЗФ								
Тема 7. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи	6	3	2	7	14,5	1	0,5	13
Разом за змістовним модулем 2	51	15	8	28	50	4	2	44
Усього годин	90	28	14	48	90	8	4	78

5. Теми семінарських занять (не передбачено)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1 Теорія заповідної справи			
1	Тема 1. Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками Загальна характеристика природно-заповідного фонду адміністративного або природного району	2	0,5
2	Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду	4	1,5
Змістовий модуль 2 Практичні аспекти заповідної справи			
3	Тема 4. Практика відтворення природних екосистем Розрахунок та проектування охоронних зон природних територій особливої охорони	4	1
4	Тема 5. Практика збереження біорізноманіття Компенсація за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України	2	0,5
5	Тема 7. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи Обчислювання розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів ПЗФ України	2	0,5

7. Теми лабораторних занять (не передбачено)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1 Теорія заповідної справи			
1	Тема 1. Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками [1, 2]	7	12
2	Тема 2. Режим територій та об'єктів ПЗФ [1]	3	6
3	Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ [1, 2]	10	16
Разом за змістовним модулем 1		20	34
Змістовий модуль 2 Практичні аспекти заповідної справи			
4	Тема 4. Практика відтворення природних екосистем [1, 2]	11	14
5	Тема 5. Практика збереження біорізноманіття [1, 2]	7	12
6	Тема 6. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ [1]	3	5
7	Тема 7. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи [1, 2]	7	13
Разом за змістовним модулем 2		28	44
Усього годин		48	80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних занять;

[2] – виконання розрахункової роботи за окремим варіантом.

9. Методи навчання

Словесні: лекції, розповідь, пояснення, бесіда.

Наочні: ілюстрація (у тому числі PowerPoint/мультимедійні презентації).

Практичні: розв'язання розрахункових задач, практичні роботи.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Протягом засвоєння навчальної дисципліни студенти мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи. За теоретичну частину роботи (модульні контрольні роботи) студент може отримати максимум 40 балів, за практичну частину роботи і опитування на лекційних заняттях максимум 60 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувай освіти	
Відмінно 90 - 100	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувай здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/ розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконанім; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре 85 - 89	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість розрахункових /тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
Добре 75 - 84	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань	Окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому виконав не повністю.

	програми навчальної дисципліни.	
Задовільно 70 - 74	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобуває має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Задовільно 60 - 69	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни	Виконав лише окремі завдання кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з можливістю повторного складання 35-59	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	Не володіє навчальним матеріалом	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?
2. Статус та завдання природних заповідників.
3. Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.
4. Статус та завдання біосферних заповідників.
5. Структура території та особливості управління біосферними заповідниками.
6. Статус та завдання національних природних парків.
7. Структура території та вимоги до охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.

8. Статус та завдання регіональних ландшафтних парків.
9. Статус та завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.
10. Статус та завдання ботанічних садів.
11. Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.
12. Статус та завдання дендрологічних парків.
13. Статус і завдання зоологічних парків.
14. Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.
15. Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.
16. Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.
17. Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.
18. Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.
19. Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.
20. Зміст та основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.
21. Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.
22. Що таке охоронне зобов'язання, ким та з якою метою воно складається?
23. Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.
24. Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі. Що таке екологічна мережа?
25. Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.
26. Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.
27. Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.
28. Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.
29. Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.
30. Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.
31. Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.
32. Засоби реалізації та основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.
33. Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?
34. Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для збереження біологічного різноманіття.
35. Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.
36. Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення

охоронних зобов'язань.

37.Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.

38.Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.

39.Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.

40.Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.

41.Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».

42.Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про тваринний світ».

43.Принципи використання природних рослинних ресурсів.

44.Принципи використання природних тваринних ресурсів.

45.Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.

46.Основні положення законодавства про Червону книгу України.

47.Які існують категорії видів рослинного та тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?

48.Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

49.Основні положення законодавства про Зелену книгу України.

50.Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?

51.Особливості Європейського Червоного списку.

52.Функції та принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.

53.Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.

54.Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.

55.Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.

56.Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.

57.Що таке особливо охоронні території?

58.Дати визначення поняттю «екологічні ядра» стосовно особливо охоронних територій.

59.Дати визначення поняттю «екологічні коридори» стосовно особливо охоронних територій.

60.Дати визначення поняттю «буферні зони» стосовно особливо охоронних територій.

61.Яким чином проводиться розрахунок «відсотку заповідності території» адміністративного (природного) району?

62.Як розраховується «відсоток суворої заповідності» території адміністративного (природного) району?

63. Як розраховується «ступінь розчленованості (інсуляризованості) ПЗФ» адміністративного (природного) району?

64. Методика визначення рівномірності розподілу природно-заповідного фонду по певній території.

65. Надання характеристики якісного складу територій та об'єктів ПЗФ адміністративного (природного) району.

66. Поняття охоронної зони об'єктів ПЗФ.

67. За які порушення встановлені такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної видам тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?

68. Хто є платниками компенсації за добування (збирання), видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?

69. На які категорії поділяються тварини та рослини, занесені до Червоної Книги України?

70. Для яких видів порушень встановлені такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів природно-заповідного фонду юридичними і фізичними особами?

71. Який орган здійснює обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України?

72. Що є незаконною рубкою деревних видів рослин і таких, що мають здерев'яніле стебло?

73. Що є незаконним добуванням (знищенням) тварин?

74. Що є незаконним використанням (знищенням або пошкодженням) трав'яного покриву в результаті сінокосіння та випасання худоби?

75. Що є незаконним збором (або знищенням) рослин?

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							Підсумковий	Загальна
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3 КР	T4	T5	T6	T7 КР	залік	100
10	5	30 (10+20)	10	10	5	30 (10+20)		
45			55					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
70-74	D	задовільно
60-69	E	
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного

		складання
0-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Бургаз О.А. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика заповідної справи». Одеса: ОНУ, 2024. 16 с.
2. Бургаз О.А. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Теорія і практика заповідної справи» для студентів спеціальності 101 «Екологія». Одеса: ОДЕКУ, 2023. 103 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Бургаз О.А., Грудєв П.Х., Кур'янова С.О. Заповідна справа: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2022. 150 с.
2. Ішук Л.П. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. Біла Церква. 2021. 259 с.
3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Підручник. Тернопіль: Навчальна книга. 2024. 392 с.
4. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Заповідна справа. Навчальний посібник. Київ: Олді плюс. 2020. 640 с.

Додаткова

1. Бургаз О.А., Бургаз М.І., Кротов С.А. Любительське рибальство як напрямок розвитку рекреаційної діяльності об'єктів природно-заповідного фонду України (на прикладі Нижньодністровського національного природного парку). *Екологічні науки*. 2023. №. 4(49). С. 171-176.
2. Бургаз М.І., Бургаз О.А. Перспективні шляхи вирішення проблеми чужорідних видів іхтіофауни в р. Південний Буг на території НПП «Бузький Гард». *Водні біоресурси та аквакультура*. 2023. Вип. 2(14). С. 7-18.
3. Бургаз О.А. Олександрівський заказник. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-76282>.
5. Бургаз О.А. Опукський природний заповідник. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. URL: <https://esu.com.ua/article-75606>.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

2. Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>.

3. Закон України «Про екологічну мережу України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.

4. Закон України «Про Червону книгу України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.

5. Закон України «Про тваринний світ». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2894-14/>

6. Закон України «Про рослинний світ». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-14>.

7. Постанова КМУ «Про Зелену книгу України». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>.

8. Постанова КМУ «Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF>.

9. Постанова КМУ «Про Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1287-2002-%D0%BF>.

10. Постанова КМУ «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF>.

11. Постанова КМУ «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>.

12. Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79/94>.

13. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Методичні рекомендації щодо розробки положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України». URL: <http://old.menr.gov.ua/normakty/normakty-2013/60-9/acts/513-nakaz-vid-12-07-2013-309-pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii>.

14. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05>.

15. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку встановлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0117-08>.

16. Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ

існування в Європі (Берн, Швейцарія, 1979 р.).

17. Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 1992 р.).

18. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин. URL: <http://redbook-ua.org/page/convention-on-migratory-species>.

19. Директива щодо збереження диких птахів (Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds). URL: <http://pernatidruzi.org.ua/conv.php?convid=10>.

20. Директива щодо збереження природних типів оселищ та природної фауни і флори (Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora). URL: http://awsassets.panda.org/downloads/brochure_on_support_of_the_council_directive_92_43_eec.pdf.